

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN DRAMA ALGILARINA YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME

Başak UYSAL

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü,
basakuysal@gazi.edu.tr

Özet

Bu çalışmada beden eğitimi öğretmenliği bölümlerindeki Drama dersinin katılımcıların drama kavramına yönelik algılarına etkisi araştırılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden odak grup görüşmesinin kullanıldığı çalışmada ilk ve son görüşmenin olduğu haftalar arasında 12 haftalık atölye uygulaması gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Beden Eğitimi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'ndan 47 son sınıf öğrencisi katılmış ve görüşmeler, 5 ayrı grupta gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, 12 haftalık eğitim süreci sonunda bireysel hobi edinmeye daha istekli olmuşlar ve süreç sonunda hobi sahibi olduklarını belirtmişler, hobi sahibi olanlar ise bu ilgi alanlarının yaratıcılıklarını perçinlediğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların drama kavramına atfettikleri yeni kelimelere bakıldığında bu kelimelerin kişisel gelişim ve farkındalık ekseninde olduğu görülmüştür. Süreç başında katılımcılar, drama kavramını oyundan hareketle tanımlamışlardır. Son görüşmede ise oyun kavramının içeriğine zihinsel, fiziksel, duyuşsal, eylem, beceri ve amaç kelimeleri eklenmiştir. Kelimelerin ortaklaştığı havuza bakıldığında oyunun eğitsel amacının oyun algısına dâhil edildiğini görmek mümkündür. Çalışma sonucunda Drama dersinin sadece bir yöntem ve teknik dersi değil, aynı zamanda kişisel gelişim ve farkındalık sürecine yönelik bir katkı niteliği taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Drama, Eğitici Drama, Yaratıcılık, Beden Eğitimi Öğretmenliği, Öğretmen Eğitimi

EVALUATION OF PHYSICAL EDUCATION TEACHING STUDENTS' FOR DRAMA PERCEPTION

Abstract

In this study, impact of Drama courses in physical education teaching departments in terms of perception was investigated. Study has been based on focus group discussions, which are used in qualitative research methods and 12-week drama workshop was conducted. Research and interviews with 47 senior students studying on physical education teaching department at Gazi University. They participated in 5 separate groups by researcher. Important datas obtained from this study are as follows: When we look at the new words, notions and terms of the participants it showed that they attribute to the word of the drama concept in personal development and awareness axis. Participants at the beginning of the process, defined concept of drama from the game and play notions. In the final negotiations on the content of the concept of mental game, physical, emotional, action, skill and goal words were added. For participants, drama courses not only a lesson based on method and technic teaching but also a process for personal development and awareness.

Key Words: Creative Drama, Educational Drama, Creativity, Physical Education Teaching Departments, Teacher Training

Giriş

Drama, eylem temelli bir öğretim yöntemi olarak eğitimin alt disiplinlerinde yaygın bir kullanım ve uygulama alanına sahiptir. Dramayı, hedeflenen kazanıma yönelik olarak lider tarafından tasarlanan plan dâhilinde bir olay, durum yahut olgunun grup tarafından belirli aşamalarla içselleştirilmesini sağlayan yapılabirlik temelli eğitim yöntemi (Uysal 2014: 23) olarak tanımlamak mümkündür. Kaynaklarda drama, eğitici drama ve yaratıcı drama kavramlarının bir arada yer alması, her üç kavramın da ayrı ayrı yöntemlere işaret ettiğini düşündürse de tanımlar incelendiğinde, bu belirsizlik ortadan kalkmaktadır. San (2010), dramanın ve yaratıcılığın bir araya getirilmesini şu şekilde açıklar: “Özellikle ve bilerek önüne yaratıcı sözcüğünü eklediğimiz yaratıcı drama, önceden yazılmış hazır bir metin olmaksızın, katılımcıların kendi yaratıcı buluşları, özgün -düşünceler, öznel anıları ve bilgilerine dayanarak oluşturdukları eylem durumları, doğaçlama canlandırmalardır. (San, 2010: 19)” Dolayısıyla drama, eylem gerçekleştirmeyle temele alan bir süreçken yaratıcı drama, bu eyleme katılımcıların yön vermesini ve gelişmesini sağlayan bir süreçtir.

Aykaç (2011)’ a göre yaratıcı drama çalışmalarının genel amacı, her alanda yaratıcı, kendine yetebilen, kendini tanıyan, çevresiyle iletişim kurabilen ve bunu geliştirebilen, ifade gücü ve biçimleri artmış bireyler yetiştirmektir (Aykaç, 2011: 42). Yaratıcı drama, insan beyninin yaratıcı niteliklerinin bulunduğu sağ yarisinin eğitimi sonucu gelişmektedir. Çünkü beyin bu yarısı, hayal gücü, sanat ve düşünce alanında yenilikleri yapabilme yeteneklerinin geliştirilmesine uygundur (Yalçın ve Aytaş, 2006: 23). Eğitici dramanın ise bu disiplinin eğitim amaçlı bir yöntem olarak kullanıldığı alana verilen isim olduğunu söylemek mümkündür.

Eğitici drama; okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim ve yetişkin eğitimi alanlarında sıklıkla kullanılan bir yöntem olmasının yanı sıra aynı zamanda bir disiplin alanı oluşturma özelliğine de sahiptir. Bir disiplin ve bir yöntem olarak drama, yetişkin eğitiminde ve öğretmen eğitiminde aktif olarak kullanılmaktadır. Bu sebeple öğretmen yetiştirme amaçlı lisans programlarının bir kısmında “Drama” adıyla bir ders bulunmakta, bu ders teorik ve uygulama temelli ilerlemektedir (Bk. Tablo 1).

Tablo 1’e bakıldığında dramanın yükseköğretim programlarında bir ders olarak 2016 yılı itibarıyla 13 öğretmenlik alanında zorunlu ders değilken 8 öğretmenlik alanında zorunlu dersler arasında yer aldığı görülmektedir. Ortak derslerden sonra ana bilim dalları arasında en çok ortaklaşmayı sağlayan bu disiplin, iki farklı isimlendirme ile YÖK kur tanımları arasında yer almaktadır. Türkçe Öğretmenliği bünyesindeki Tiyatro ve Drama Uygulamaları, daha çok sahne ve sergileme temelli Beden Eğitimi Öğretmenliği alanında Drama dersi kur tanımı, eğitici/eğitsel drama üzerine şekillenmiştir.

Tablo 1: Öğretmen Yetiştirme Alanları ve Drama Dersine Yer Verme Durumları (YÖK, 2016)

Program Adı	Ders Adı ve Kur Tanımı
Almanca Öğretmenliği Arapça Öğretmenliği Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Fen Bilgisi Öğretmenliği Fransızca Öğretmenliği Görme Engelliler Öğretmenliği İlköğretim Matematik Öğretmenliği Müzik Öğretmenliği Japonca Öğretmenliği Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Resim-iş Öğretmenliği Zihin Engelliler Öğretmenliği	Zorunlu ders olarak yer almamaktadır.
Beden Eğitimi Öğretmenliği İngilizce Öğretmenliği İşitme Engelliler Öğretmenliği Okul Öncesi Öğretmenliği Sınıf Öğretmenliği Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Üstün Zekâlılar Öğretmenliği	Drama: Eğitsel drama teriminin tanımı ve anlamı, benzer terimlerden (Psiko drama, Yaratıcı drama, Drama-Oyun, Drama) farkı, çocuklarla drama uygulamalarının tarihçesi, eğitsel dramanın yapısı ve uygulanma aşamaları, eğitici dramanın yaş grupları ve uygulama alanlarına göre sınıflandırılması, eğitsel drama ortamı ve öğretmen nitelikleri, eğitsel dramada özel teknikler, eğitsel dramanın değerlendirilmesi, uygulandığı alanın eğitim amaçlarına uygun eğitici drama örnekleri ve yeni örneklerin geliştirilmesi (YÖK, 2016).
Türkçe Öğretmenliği	Tiyatro ve Drama Uygulamaları: Geleneksel tiyatro kavramının Aritoteles'ten beri gelişimi. Tiyatro alanına ilişkin temel kavramlar. Canlandırma ve canlandırma teknikleri. Doğaçlama çalışmaları. Tiyatro diline yönelik saptamalar. Dramaturji, yorumlama ve sahneleme. Yaratıcı drama kavramının ve çalışmalarının tanıtılması. Yaratıcı drama çalışmalarından Türkçe eğitiminde yararlanma yolları. Oyunlaştırma teknikleri ve Türkçe öğretimi. Oyun kavramı. Oyunun psikolojik temelleri ve oyun-eğitim ilişkisi (YÖK, 2016).

Öğretmen eğitiminde hem bir disiplin hem de bir yöntem olarak yer alan dramaya yönelik literatür incelendiğinde, yaratıcı drama ve eğitici dramanın öğretmen yetiştirme amaçlı kullanımına yönelik çalışmalara yer verildiği görülmektedir. Koç (2013), sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin derslerinde

yaratıcı dramayı bir eğitim yöntemi olarak uygulama eğilimlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda adı geçen branşlarda görev yapan bir öğretmen grubuyla gerçekleştirdiği çalışma sonucunda öğretmenlerin drama alanında kendilerini çoğu zaman yeterli gördüklerini tespit etmiştir. Bununla birlikte çoğu öğretmenin drama tekniklerini az kullandıkları ya da kullanmadıklarını belirlemiştir (Koç, 2013).

Güven (2001), "Drama liderinin ve anaokulu öğretmenlerinin eğitim durumları, yaşları, daha önce drama ile ilgili eğitim alıp almadıkları, çalıştıkları çocuk sayısı drama ile ilgili görüşlerini etkilemekte midir?" sorusuna yanıt aramak amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada drama liderleri, okul öncesi eğitimi öğretmenleri ve ebeveynlerle birlikte çalışmıştır. Anket formu aracılığıyla verilerin toplandığı çalışma sonucunda, drama liderinin ve anaokulu öğretmenlerinin yaşlarının, eğitim alanlarının, çalışma sürelerinin, çalıştıkları çocuk sayısının, drama ile ilgili görüşlerini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır (Güven, 2001).

Saçlı (2013), beden eğitimi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerileri ve eğilimleri üzerine yaratıcı drama eğitiminin etkili olup olmadığını araştırmayı amaçlamıştır. Bu amaçtan hareketle 64 aday beden eğitimi öğretmeni ile bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda öğrenci günlükleri, yaratıcı drama eğitimi alan grubun dönem başları ve sonlarındaki derslerde karşılaştıkları düşünsel zorluklar ve üretilen mantıklı çözümler arasında baskın şekilde yer alan eleştirel düşünme oranının, dönem ortalarında yerini grup çalışmalarına bıraktığını, bununla birlikte, eleştirel düşünmenin dönem başından sonuna kadar düşünsel kaynak olarak kullanıldığını ortaya koyarak eleştirel düşünmeye ilişkin olumlu değişimler olduğunu göstermiştir (Saçlı, 2013).

Gümüş ve İspir (2014), ilköğretim matematik öğretmen adayları ile yaratıcı drama temelli atölye uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonunda öğretmen adaylarının hem etkili matematik öğrenme ortamlarını yapılandırma konusunda hem de sözü edilen prensiplerin matematik öğrenme ortamlarındaki önemi ve kullanımı konusunda bilinçli hâle geldiklerini vurguladığı belirtilmiştir (Gümüş ve İspir, 2014).

Kesici (2014), sınıf öğretmenlerinin drama dersini nasıl işlediklerini ve bu dersi işlerken karşılaştıkları güçlükler ve eksikliklerin neler olduğunu ortaya koyma amaçlı bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen eğitimi, materyal eksikliği, mekân problemi, amaç-yöntem eşleşmesinde yapılan hatalar gibi önemli noktalara değinilmiştir (Kesici, 2014: 186). Karadağ (2015), öğretmen adaylarına demokratik değerlerin kazandırılmasında bir yöntem olarak yaratıcı drama kullanımının etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda drama dersi alan 30 öğretmen adayı ile yürütülmüş ve katılımcıların eğitimden önceki demokratik tutumları ile deneysel işlemlerden sonraki demokratik tutumları arasında istatistiki yönden anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (Karadağ, 2015). Saylan, Altıntaş ve Kaya (2016), öğretmen adaylarının

fen bilimleri dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanımına ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla öğretmen adaylarından görüşme formu aracılığıyla veri toplamışlardır. Çalışma sonucunda öğretmen adaylarının, drama yönteminin etkili uygulandığı takdirde fen kavramlarını anlamayı kolaylaştırdığı, kalıcılığı artırdığı, iletişim becerilerini ve yaratıcılığı geliştirdiği görüşünde oldukları tespit edilmiştir (Saylan vd., 2016).

Alanda yapılan çalışmaların gösterdiği iki önemli nokta bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, literatürün artık yaratıcı dramanın etkili olup olmadığını tartışmaktan öteye giderek nasıl daha etkili olacağını tespit etmek amacıyla uygulamalı çalışmalara yönelmiş olmasıdır. İkinci önemli nokta ise, yaratıcı drama ve öğretmen yetiştirme alanında yapılan çalışmaların literatürde yer verdiği başlıklar içerisinde beden eğitimi öğretmenliği, program içeriklerinin yaratıcı drama yöntemi kullanımına müsaitliğine rağmen yeterince araştırılmamış olmasıdır. Bu sebeple çalışma, yaratıcı drama yönteminin beden eğitimi öğretmenlerinin eğitiminde kullanılmasının aday öğretmenler açısından algılanış biçimi üzerine yoğunlaşmıştır.

Çalışmanın Amacı

Beden eğitimi öğretmenliği yapacak olan öğretmen adaylarının YÖK kur tanımından hareketle dramayı ders ve etkinliklerinde uygulamakla yükümlü olduklarını söylemek mümkündür. Bununla birlikte eğitici drama uygulamaları esnasında yaratıcı dramanın tanımından da hareketle önceki yaşantıların da devreye girmesi, dolayısıyla öğretmen adayının süreci içselleştirmesi söz konusudur. Dolayısıyla bu dersin herhangi bir yöntem dersinden daha farklı olarak bireysel farkındalık kazandıracağı bilinmektedir. Bu noktadan hareketle çalışma, şu soruları cevaplayarak beden eğitimi öğretmenlerinin eğitiminde drama kullanılmasının aday öğretmenler tarafından algılanış biçimini ortaya koymayı amaçlamaktadır:

1. Yaratıcı drama temelli ders işleniş süreci, beden eğitimi öğretmen adaylarının bireysel hobi edinme eğilimlerine etki etmiş midir?
2. Yaratıcı drama temelli ders işleniş süreci, katılımcıların drama kavramını doğru tanımlamalarını sağlamış mıdır?
3. Yaratıcı drama temelli ders işleniş süreci, katılımcıların yaratıcılık kavramını doğru tanımlamalarını sağlamış mıdır?
4. Yaratıcı drama temelli ders işleniş süreci, katılımcıların oyun kavramını doğru tanımlamalarını sağlamış mıdır?
5. Yaratıcı drama temelli ders işleniş sürecini katılımcıların öğretmenlik yaşantılarına yansıtma konusundaki düşünceleri nelerdir?

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden odak grup görüşmesi temel alınmıştır. Grubun dramaya yönelik algılarını tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formunda

katılımcılardan haklarında görüş istenecek anahtar kelimelerin yaratıcı ve eğitici dramının anahtar kelimeleri olmasına dikkat edilmiştir. Katılımcılara yöneltilen sorulardan bir kısmı açık uçlu, bir kısmı ise derecelendirme temellidir.

Evren ve Örneklem

Çalışma; 2015-2016 Eğitim Öğretim Yılı Güz Dönemi içerisinde Drama dersini almakta olan Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu* Beden Eğitimi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 4. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Devamlılık gösteren katılımcı sayısı 47 kişidir. Odak grup görüşmesi yapabilmek amacıyla araştırmacı tarafından 10 kişilik 4, 7 kişilik 1 grup oluşturulmuş, her bir grupla süreç başında ve süreç sonunda birer kez olmak üzere toplam ikişer saat süren görüşmeler yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

2015-2016 Eğitim Öğretim Yılı Güz Döneminin 2. haftasında ilk, 16. haftasında son görüşme, katılımcılarla yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Ses kaydı alınmamış, bunun yerine araştırmacı ve katılımcılar tarafından yazılı notlar alınarak daha sonra verileri birleştirme yoluna gidilmiştir. Katılımcılardan yazılı kayıt esnasında kişisel bilgi içeren ifadeler yahut akademik durum bilgisi alınmamıştır. Araştırmada kullanılan yöntemin aşamaları, Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Yöntem Uygulama Aşamaları

İlk Görüşme	Süreç	Son Görüşme
Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Araştırmacı Notları	1. Uyum ve güven çalışmaları 2. Oyun kurma, oyun tasarlama ve uygulama 3. Beden Eğitimi Öğretim Programı'nda temel beceriler ve drama 4. Oyun ve drama 5. Dramada kullanılan yöntem ve teknikler 6. Drama tekniklerinin uygulanması 7. Drama tekniklerinin uygulanması 8. Lider özellikleri 9. Drama Atölyesi: Lider Tipleri 10. Etik ilkeler 11. Etik ilkelere yönelik senaryo uygulamaları: Rol kartları 12. Kazanım temelli drama atölyesi tasarımı	Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Araştırmacı Notları

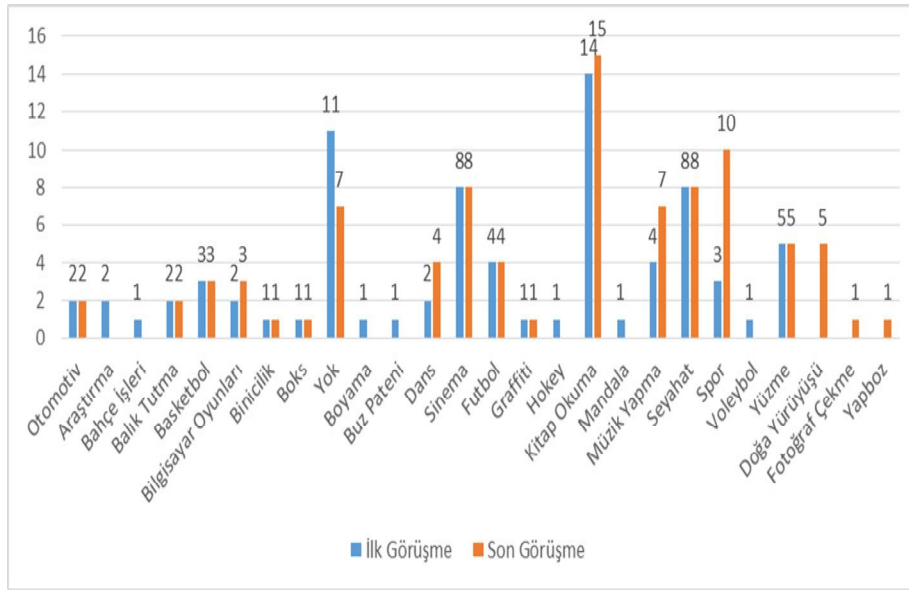
* Çalışmanın gerçekleştirildiği tarihte Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Bilimleri Fakültesi olarak değiştirilmediği için çalışmada eski adıyla anılmıştır.

Bulgular

Yaratıcı Drama Temelli Ders İşleniş Sürecinin Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Bireysel Hobi Edinme Eğilimlerine Etkisine Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcılara sürecin başında ve sonunda bir hobilerinin olup olmadığı sorulmuş ve elde edilen sonuçlar Grafik 1’de sunulmuştur.

Grafik 1: Katılımcıların “Bir hobiniz var mı?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

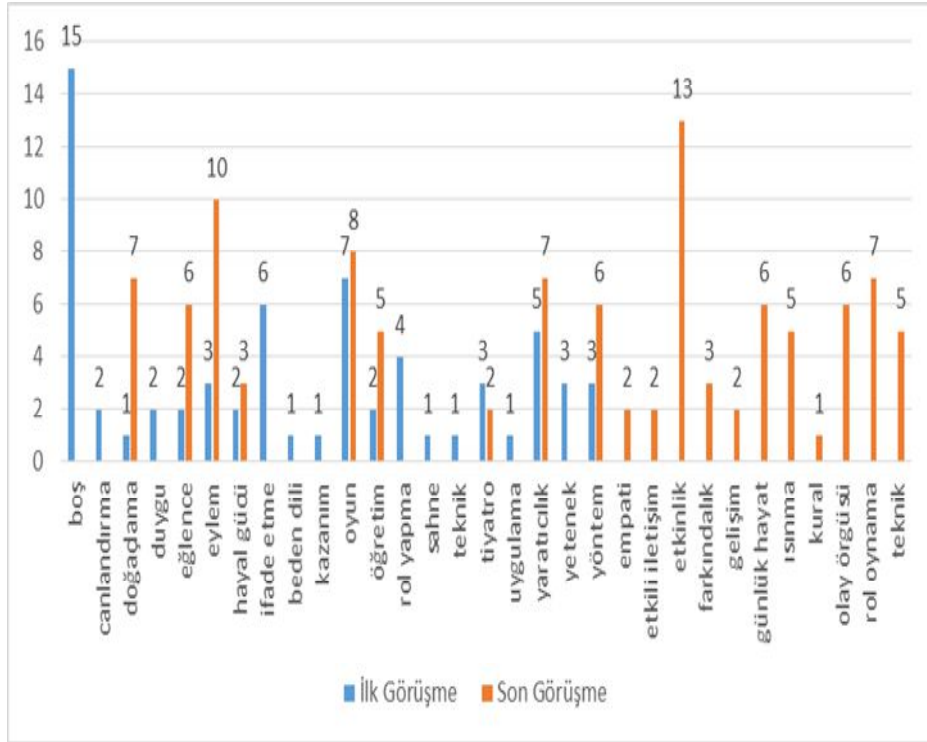

İlk görüşmede 36 katılımcı bir hobi sahibi olduğunu belirtirken 11 katılımcı ise hobi sahibi olmadığını belirtmiştir. Katılımcı grubun hobi gibi kişisel gelişim amaçlı bir etkinliğe sürecin başında büyük oranda sahip oldukları görülmektedir. Katılımcılar, ilk görüşmede hobileri arasında otomotiv, bahçe işleri, araştırma, balık tutma, basketbol, bilgisayar oyunları, binicilik, boks, boyama, buz pateni, dans, sinema, futbol, graffiti, hokey, kitap okuma, mandala, müzik yapma, seyahat, spor (genel), voleybol ve yüzme alanlarını bildirmişlerdir. Son görüşmede hobisi olmadığını belirten katılımcı sayısı, 11’den 7’ye inmiş, hobi alanları arasına doğa yürüyüşü, fotoğraf çekme ve yapboz da eklenmiştir. Bu noktada sadece nicel azalmadan ziyade nitel artışa da dikkat çekmek gerekmektedir. Bilgisayar oyunları, kitap okuma, müzik ve spor alanlarını hobileri arasında gösteren katılımcı sayısı, ilk görüşmeye nazaran artış göstermiştir.

Yaratıcı Drama Temelli Ders İşleniş Sürecinin Katılımcıların Drama Kavramını Tanımlamalarına Etkisine Yönelik Bulgular

Katılımcılardan drama kavramını tanımlamaları istenmiştir. Katılımcıların drama kavramını tanımlamada kullandıkları anahtar kelimeleri gösterir grafik, şu biçimdedir (Bk. Grafik 2):

Grafik 2: Katılımcıların “Drama nedir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

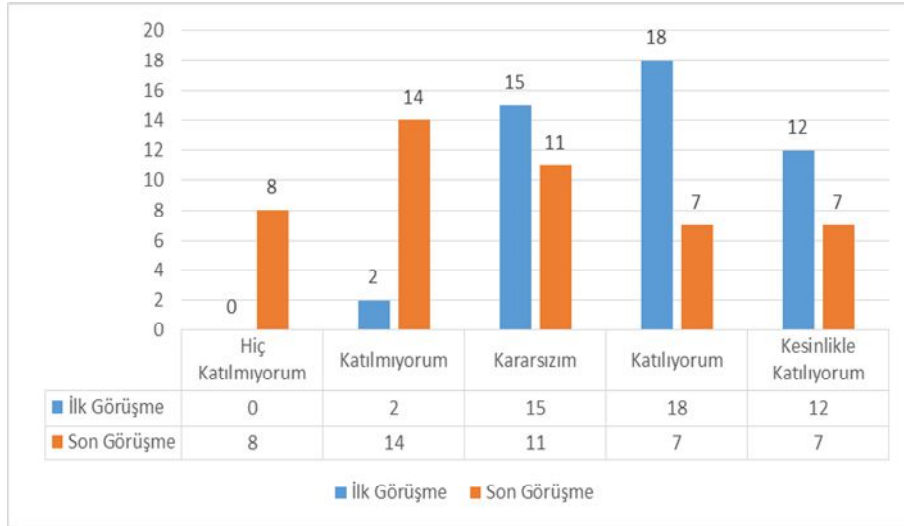
İlk görüşmede 15 katılımcının drama kavramına yönelik tanım yapmadıkları görülmüştür. Diğer 32 katılımcıdan alınan tanımlarda ise belirgin anahtar kelimeler şu biçimdedir: Canlandırma, doğaçlama, duygu, eğlence, eylem, hayal gücü, ifade etme, beden dili, kazanım, oyun, öğretim, rol yapma, sahne, teknik, tiyatro, uygulama, yaratıcılık, yetenek ve yöntem. Katılımcıların belirttiği anahtar kelimelerden hiçbiri yanlış olmamakla birlikte yetenek, sahne, tiyatro kavramlarını kullanmaları, onların dramayı bir eğitim yönteminden ziyade idealize edilmiş bir sanat dalı olarak da algıladıklarını göstermektedir. 12 haftalık atölye uygulamasından sonra katılımcılardan alınan anahtar kelimeler; doğaçlama, eğlence, eylem, hayal gücü, oyun, öğretim, tiyatro, yaratıcılık, yöntem, empati,

etkili iletişim, etkinlik, farkındalık, gelişim, günlük hayat, ısınma, kural, olay örgüsü, rol oynama ve teknik olmuştur. Katılımcıların drama kavramına atfettikleri yeni kelimelere bakıldığında bu kelimelerin kişisel gelişim ve farkındalık ekseninde olduğu görülür. Dolayısıyla bu kavram alanındaki kelimeleri duyuşsal kazanımlar çatısı altında değerlendirmek doğru olacaktır.

Drama kavramı ekseninde değinilen kavramların bir diğer özelliği, yetenekle ilişkili olarak algılanmalarıdır. Bu sebeple aynı alt problem cümlesi dâhilinde katılımcılara “Drama, bir yetenektir.” yargısı, beş dereceli yanıtlama seçeneği ile sorulmuş ve ağırlıklı dağılımlar, Grafik 3’te gösterilmiştir.

Grafik 3: Katılımcıların “Drama bir yetenektir.” İfadesine Katılım Oranlarının Dağılımı

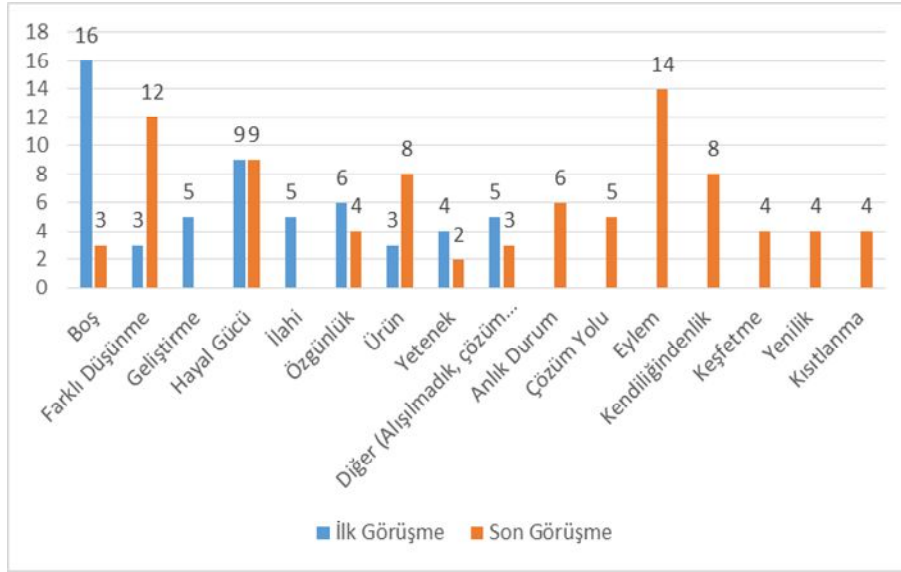

İlk görüşmede katılımcıların ağırlıklı yargısı, dramanın bir yetenek olduğu yönünde olmuştur. 12 haftalık atölye uygulaması sonucundaki görüşmede ise bu oranın azaldığı fakat tam olarak ortadan kalkmadığı görülmektedir. Dramanın yetenekle bütünlük olarak algılanmasının temelinde hedef kitlenin zihnindeki yetenek algısının diğer öğretmenlik alanlarındaki yetenek algısından farklı olmasının yattığı düşünülmektedir. Katılımcıların bir özel yetenek sınavı ile öğretmen adayı olmaya hak kazanmaları, yetenek kavramına yüklenen anlamın değiştirilmesini zorlaştırmıştır.

Yaratıcı Drama Temelli Ders İşleniş Sürecinin Katılımcıların Yaratıcılık Kavramını Tanımlamalarına Etkisine Yönelik Bulgular

Katılımcılardan yaratıcılık kavramını tanımlamaları istenmiş ve tanımlamada kullandıkları anahtar kelimeleri gösterir oranlar, Grafik 4'te verilmiştir.

Grafik 4: Katılımcıların "Yaratıcılık nedir?" Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

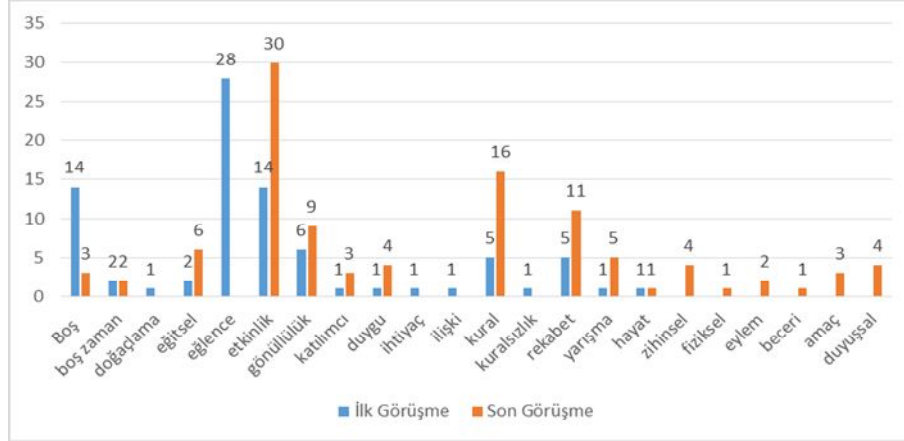
İlk görüşmede 16 katılımcı, kavrama yönelik tanımlama yapmazken diğer katılımcılardan alınan dönütlerdeki anahtar kelimeler şu şekildedir: Farklı düşünme, geliştirme, hayal gücü, ilahi, özgünlük, ürün, yetenek, alışılmadık, çözümlenmek. Süreç sonunda yapılan görüşmede ise 3 katılımcı kavrama yönelik bir tanımlama yapmamıştır.

Süreç sonunda elde edilen diğer anahtar kelimeler incelendiğinde, katılımcıların yaratıcılığın ilahi boyutuyla insani boyutunu net biçimde ayırdıkları ve anlamlandırdıkları görülmüştür. Bununla birlikte anlık durum, çözüm yolu, eylem, kendiliğindenlik, keşfetme, yenilik ve kısıtlanma kelimeleri son görüşmede tespit edilen anahtar kelimeler olmuştur. Son görüşmede katılımcılar tarafından sunulan bu anahtar kelimeler, yaratıcılığın farklılık, hayal gücü, alışılmadık gibi kavramları içeren soyut ve uzak bir kavram havuzundan eyleme dönük ve gerçek hayata yaklaşmasını göstermesi bakımından önemlidir.

Yaratıcı Drama Temelli Ders İşleniş Sürecinin Katılımcıların Oyun Kavramını Tanımlamalarına Etkisine Yönelik Bulgular

Katılımcılardan oyun kavramını tanımlamaları istenmiş ve tanımlamada kullandıkları anahtar kelimeleri gösterir veriler, Grafik 5'te gösterilmiştir.

Grafik 5: Katılımcıların “Oyun nedir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

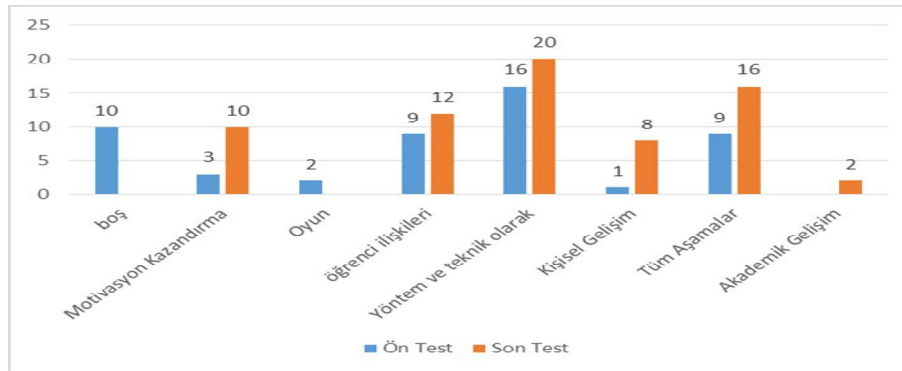

Grafik 5'te görüldüğü üzere ilk görüşmede katılımcıların oyun algıları boş zaman, doğaçlama, eğitsel, eğlence, etkinlik, gönüllülük, katılımcı, duygu, ihtiyaç, ilişki, kural, kuralsızlık, rekabet, yarışma ve hayat kelimeleri eksenindedir. Bu noktada amaçlanan, katılımcıların oyun kavramının tanımını bilmeleri değil, drama ile keşsettikleri noktaları tespit etmek olmuştur. Grafik 2'de görüldüğü gibi 7 katılımcı, drama kavramını oyundan hareketle tanımlamıştır. Son görüşmede ise oyun kavramının içeriğine zihinsel, fiziksel, duyuşsal, eylem, beceri ve amaç kelimeleri eklenmiştir. Bu durum, öncelikle drama ve oyun kavramlarının birbirinden ayrılması bakımından önemlidir. Katılımcıların daha önceki dönemlerde almış oldukları Eğitsel Oyunlar isimli dersin bu ayrımı yapmalarında olumlu etkisinin olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceyi destekler biçimde, oyunu eğitsel kavramlarla yaklaştırmaları, drama etkinlikleri esnasında yararlanan oyunların eğitsel boyutta algılandığını göstermektedir.

Yaratıcı Drama Temelli Ders İşleniş Sürecini Katılımcıların Öğretmenlik Yaşantılarına Yansıtma Eğilimlerine Yönelik Bulgular

Katılımcılara Drama dersinde öğreneceklerini/öğrendiklerini mesleklerinin hangi aşamasında kullanmayı planladıkları sorulmuş ve elde edilen sonuçlar Grafik 6'da sunulmuştur.

Grafik 6: Katılımcıların “Dramayı mesleğinizin hangi aşamasında kullanmayı düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

İlk görüşmede 10 öğrenci, konuyla ilgili bir fikri olmadığını belirtirken diğer öğrenciler motivasyon kazandırma, oyun oynatma, öğrenci ilişkileri, yöntem ve teknik olarak, kişisel gelişim ve tüm aşamalar yanıtlarını vermişlerdir. Son görüşmede tüm katılımcılar soruyu yanıtlamışlardır. Verilen cevaplardaki çeşitliliğin artması da dramanın zihindeki eğitsel haritada yerleştirildiğinin bir göstergesidir. En yüksek oranın yöntem ve teknik basamağı olduğu görülmektedir. Kişisel gelişim basamağına yönelik verilen cevapların artışı, dramanın katılımcı temelli bir süreç olduğunu bir kez daha göstermiştir. Son görüşmede dikkati çeken bir diğer nokta, katılımcıların bu alanda akademik çalışma yapmak istemelerini belirtmeleri olmuştur.

Tartışma

Çalışmanın ilk alt problemi, katılımcıların süreçten hareketle bir hobi edinme eğiliminde olup olmadıklarını değerlendirme amaçlıdır. Oyun, drama, hobi ve yaratıcılık, literatürde sıklıkla birlikte ele alınan kavramlardır. Süreç sonunda hobi alanları arasına katılımcılar tarafından doğa yürüyüşü, fotoğraf çekme ve yapboz da eklenmiştir. Özden (2005: 178), yaratıcı insanların geçmiş yaşamları incelendiğinde yeni bir şey yapmış, hobi sahibi, bir çeşit koleksiyonu olan, bir tür el zanaatı ile uğraşmış, bilimsel buluşu olmuş, tiyatro ile ilgilenmiş, dil ve edebiyatta bir hüner göstermiş kişiler olduklarını söylemektedir. Benzer şekilde Elkind (2011) de hobinin yetişkinlikte oyunun yerine geçtiğini savunur. Johnson (2011), “hepimiz bir şeyler yaratabiliriz ve çoğumuz yaratmaktayız. Bizler, ne kadar naçizane veya önemsiz olursa olsun, en fazla yaratırken mutluyuzdur (Johnson, 2011: 8) diyerek eylem, yaratıcılık ve ürün oluşturmanın bağlantısına değinmiştir. Dolayısıyla hobi sahibi olanların yaratıcı ve dramatik faaliyetlere daha eğilimli olacağını söylemek ve işlenen sürecin hobi ve ilgi alanlarına ilgiyi artırdığını belirlemek mümkündür.

Yaratıcı drama temelli ders işleniş sürecinin katılımcıların drama kavramını doğru tanımlamalarını sağlayıp sağlamadığına dair bulgular, ön test ve son test arasında niteliksel bir değişim olduğunu göstermektedir. McCaslin (1990), yaratıcılığın ön planda olduğu drama faaliyetlerinde bireyin kazandığı temel yeterlilikleri; yaratıcılık ve estetik gelişim, eleştirel düşünme yeteneği, sosyal gelişim ve birlikte çalışma yeteneği, geliştirilen iletişim hünerleri, moral ve manevi değerlerin gelişmesi, kendini tanıma olarak belirtilmektedir. Benzer şekilde Saçlı (2013)'nın yaptığı çalışma da drama çalışmalarının eleştirel düşünme becerisine olumlu etki ettiğini göstermiştir. Katılımcıların son testte sunduğu anahtar kelimelere bakıldığında ders içerisindeki drama faaliyetlerinin bireye bu temel yeterlilikleri fark ettirdiğini söylemek mümkündür.

Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı'nın amaçları arasında yer alan “okul öncesinden başlayarak ortaöğretimin sonuna kadar olan süreçte, beden eğitimine ve spora katılımın; öğrencilerin fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel özelliklerini geliştirmede önemli bir rolü vardır. Bu süreçlerde Beden Eğitimi ve Spor Dersinden öncelikle beklenen; öğrencilere hareket yetkinliklerini geliştirmede, aktif ve sağlıklı yaşam alışkanlıkları edinmede yol gösterici ve destekleyici olmasıdır. Aynı

zamanda öğrenciler, beden eğitimi ve spor yolu ile öz-yönetim, sosyal ve düşünme becerilerini de geliştirebilmelidirler (MEB, 2013: 3)” ifadeleri, beden eğitimi dersinin etki ve hareket alanının genişlediğini göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Amaçtan anlaşıldığı üzere beden eğitimi ve spor aracılığı ile bilişsel ve duyuşsal beceri alanlarının da aktif hâle gelmesi arzu edilmektedir. Yaratıcı drama faaliyetleri ve eğitici drama yönteminin tanımında yer alan duygu ve yaşantıları temel alma noktası, Program’da amaçlanan nokta ile kesişmekte ve bu noktaları destekler niteliktedir. Nitekim Atmaca (2016) da öğretmen eğitiminde yapılabirlik temelli uygulamaların önemine dikkat çekmiştir.

Drama faaliyetlerinde yaratıcılık; dramatik çatışmaları çözebilme ve yeni dramatik çatışmalar meydana getirebilme sürecidir. Bir başka deyişle yaratıcılık, var olandan hareketle bilişsel, duyuşsal yahut psikomotor olarak yeni bir form meydana getirebilmektir (Uysal, 2014: 33). Yaratıcılık kavramına yönelik sundukları anahtar kelimelerle katılımcılar, sürecin başında yaratıcılığı özel bir yetenek statüsüne koymuş olsalar da sürecin sonunda eğitsel ve somut bir yaratıcılık algısına ulaşmışlardır.

Sonuç ve Öneriler

Katılımcıların sürecin başında oyunu drama, dramayı oyun, yeteneği yaratıcılık, yaratıcılığı yetenek kavramlarıyla açıkladıkları ve bu kavramların zihinlerinde düzensizce iç içe geçtikleri tespit edilmiştir. Süreç sonunda katılımcılar tarafından kavramların kendi kavram havuzlarına has anahtar kelimelerle açıklanabildiği ve katılımcıların drama ile onunla ilişkili diğer kavramları eğitsel zemine oturtabildikleri tespit edilmiştir.

Dramanın durağan bir süreç olmadığını temeline aldığı yapmak ve eylemde bulunmak fiillerinden hareketle belirtmek gerekir. Dramada lider (öğretmen) ve katılımcılar (öğrenci), tüm rolleri üstlenebileceğini gösterdikleri bir süreç yaşamaktadırlar. Söz konusu yetişkin eğitimi ve öğretmen eğitimi olduğunda katılımcıların zihinlerinden geçen ilk soru, “Ne yapıyoruz?” değil, “Niçin yapıyoruz?” olacaktır. Çalışma kapsamında yapılan uygulamalar, katılımcıların drama kavramını zihinlerinde sorgulamalarını ve algılarını yansıtmalarını amaçlamıştır. Süreç sonunda dramanın katılımcılar için sadece bir yöntem değil, aynı zamanda kişisel gelişim süreçleri için de yararlı bir ders olduğunu belirtmeleri, bu dersin Tablo 1’de adı geçen tüm öğretmen yetiştirme bölümleri için faydalı olacağını düşündürmüştür.

Yapılabilirliğin eğitimin temel taşı kabul edildiği 21. yüzyılda teorik bilgilerin uygulama vasıtasıyla aktarılmasını sağlayan bir yöntem olan dramanın eğitim sürecinde yararlı olup olmadığına dair çalışmalar, bir önceki yüzyılda kalmıştır. Dramanın farklı disiplinlerde nasıl daha yararlı olacağına dair çalışmaların gerçekleşmesi, bu alandaki çalışmaların popülerlik çizgisinden akademik çizgiye yerleştirilmesiyle mümkün olacaktır. Bu amaçla eğitim fakültelerinin bölüm ve ana bilim dallarında yer alacak drama dersleri, sadece bir yöntem olarak değil, bir disiplin olarak da öğretmen adayına yol gösterici nitelikte olacaktır.

Kaynakça

Atmaca, Ç. (2016). Brain-based learning practices of teacher educators in an English language teaching programme. *Turkish Studies International Periodical for Languages, Literature and History of Turkish and Turkic*, 11(9), 101-134.

Aykaç, M. (2011). *Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin anlatma becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Elkind, D., (2011). *Oyunun gücü*. Ankara: İmge Kitabevi.

Gümüş, F. Ö. , İspir, O. A., (2014). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının gözünden yaratıcı drama ile etkili öğrenme ortamlarının yapılandırılması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (51): 241-254.

Güven, G. (2001). *Okulöncesi eğitimde drama liderlerinin anaokulu öğretmenlerinin ve anne babaların eğitimde drama çalışmaları hakkında görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Hogg, M. Vaughan, G. (2014). *Sosyal psikoloji*. İstanbul: Ütopya Yayınları.

Johnson, P. (2011). *Yaratıcılar: chaucer ve dürer'den picasso ve disney'e*. İstanbul: NTV Yayınları.

Karadağ, B. (2015). *Sınıf öğretmeni adaylarına metaforik algıları doğrultusunda yaratıcı drama yöntemiyle demokratik değerlerin kazandırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Kesici, A. E. (2014). Drama dersine ilişkin öğretmen görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2): 186-203.

Koç, İ. (2010). *Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde drama yöntemini uygulama ve drama tekniklerine ilişkin yeterliliklerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

McCaslin, N. (1990). *Creative drama in the classroom*. London: Longman.

MEB. (2013). *Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı (5-8. sınıflar)*, Ankara.

Özden, Y. (2005). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Saçlı, F. (2013). *Yaratıcı drama eğitiminin aday beden eğitimi öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerileri ve eğilimleri üzerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

San, İ. (1999). Türkiye'de eğitimde yaratıcı drama çalışmalarının gelişimi. Ömer Adıgüzel (Editör). *Yaratıcı Drama 1999-2002 Yazılar*. Ankara: Naturel Yayıncılık.

Saylan, A. , Altıntaş, E. , Kaya, H. (2016). Öğretmen adaylarının fen bilimleri dersinde drama yönteminin kullanılmasına yönelik görüşleri. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(6): 353-366.

Uysal, B. (2014). *Dinleme ve konuşma becerilerinin kazandırılmasına yönelik yaratıcı drama temelli bir süreç önerisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Yalçın, A., Aytaş, G. (2006). *Tiyatro ve canlandırma: sahneleme bilgileri*. Ankara: Akçağ Yayınevi.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Beden Eğitimi Öğretmenliği Öğrencilerinin Drama Algılarına Yönelik Bir Değerlendirme

YÖK,http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik//journal_content/56_INSTANCE_rEHF8BIsfYRx/10279/49875, Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları, Erişim Tarihi 15.05.2016.